

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sote- järjestämisen tietomalli

AKUSTI-kesäseminaari 2018
Nokia 12.6.2018

Sote-järjestämisen tietomallityön tavoitteet ja eteneminen

- Kaikkia maakuntia palveleva tietomalli riippumatta organisaatorakenteesta tai järjestämis- ja tuottamistehtävien toteutustavasta
- Mallin tarkoitus tukea valmisteluissa eri vaiheessa olevia maakuntia järjestämistehtävässä
- Malli työstämiseen osallistuttu kaikista maakunnista
- Mallin tämän vaiheen tuotos pitää sisällään pääsääntöisesti kansallisesti yhteisesti jossakin yhteydessä hyväksyttyjä mittareita ja indikaattoreita

Tietotarpeet vs. vaiheistus maakuntien käynnistyessä toimintaan

Maakuntien käynnistämisen valmisteluvaihe 2018-2019

- Maakunnat eri tilanteissa
- Kerätään tietoa toimintaympäristöstä, toiminnasta ja taloudesta
- Useissa organisaatioissa tieto kerätään useista organisaatioista ja useista eri järjestelmistä

Maakuntien käynnistymisvaihe 2020-2021

- Muutosprosessin läpivienti hallitusti ja riskejä karttaen,
- Rahoituksen turvaaminen – kestävä talous,
- Palvelukyvyn turvaaminen – palvelujen saatavuus

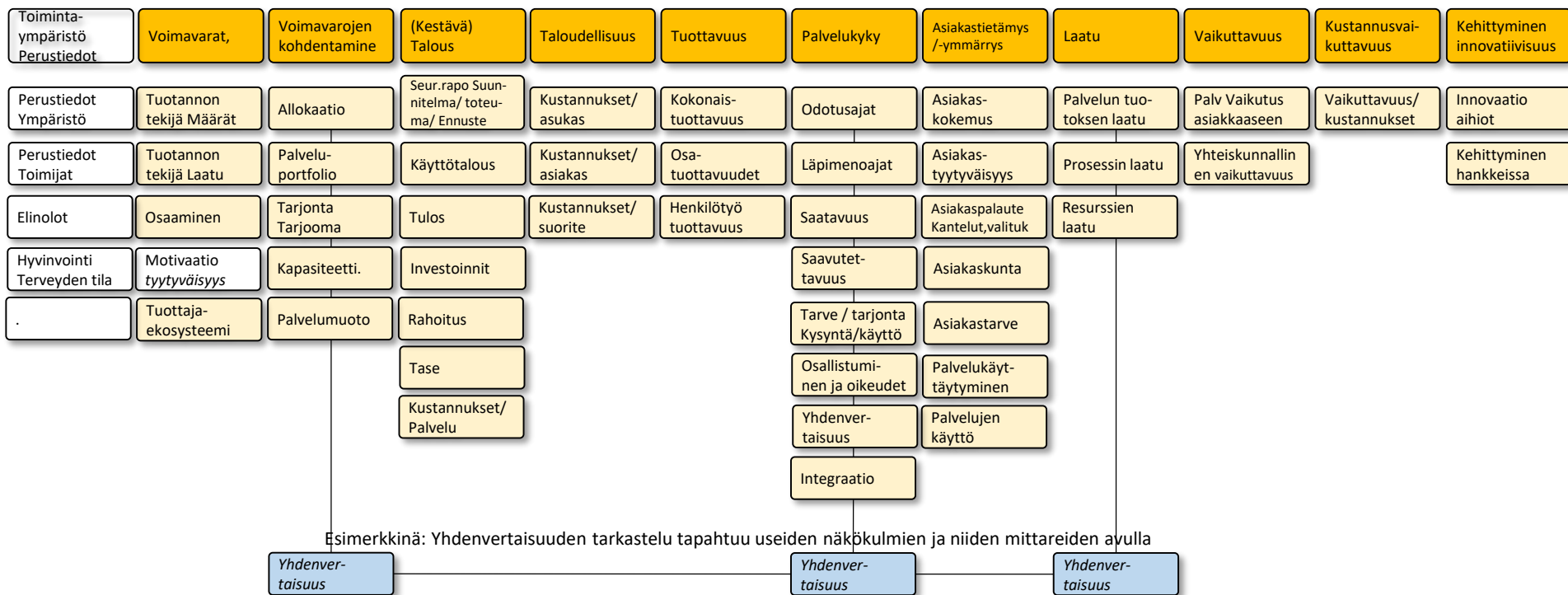
Maakuntien toiminnan vakiintunut vaihe 2023-

- Rahoituksen turvaaminen – kestävä talous,
- Palvelukyvyn turvaaminen – palvelujen saatavuus,
- Palvelutarpeen kasvun hillintä tuottavuutta ja palvelujen vaikuttavuutta kehittämällä
- Kehittäminen ja innovointi

Kokonaisnäkymä Maakunnan toimintaan (tuloksellisuus)

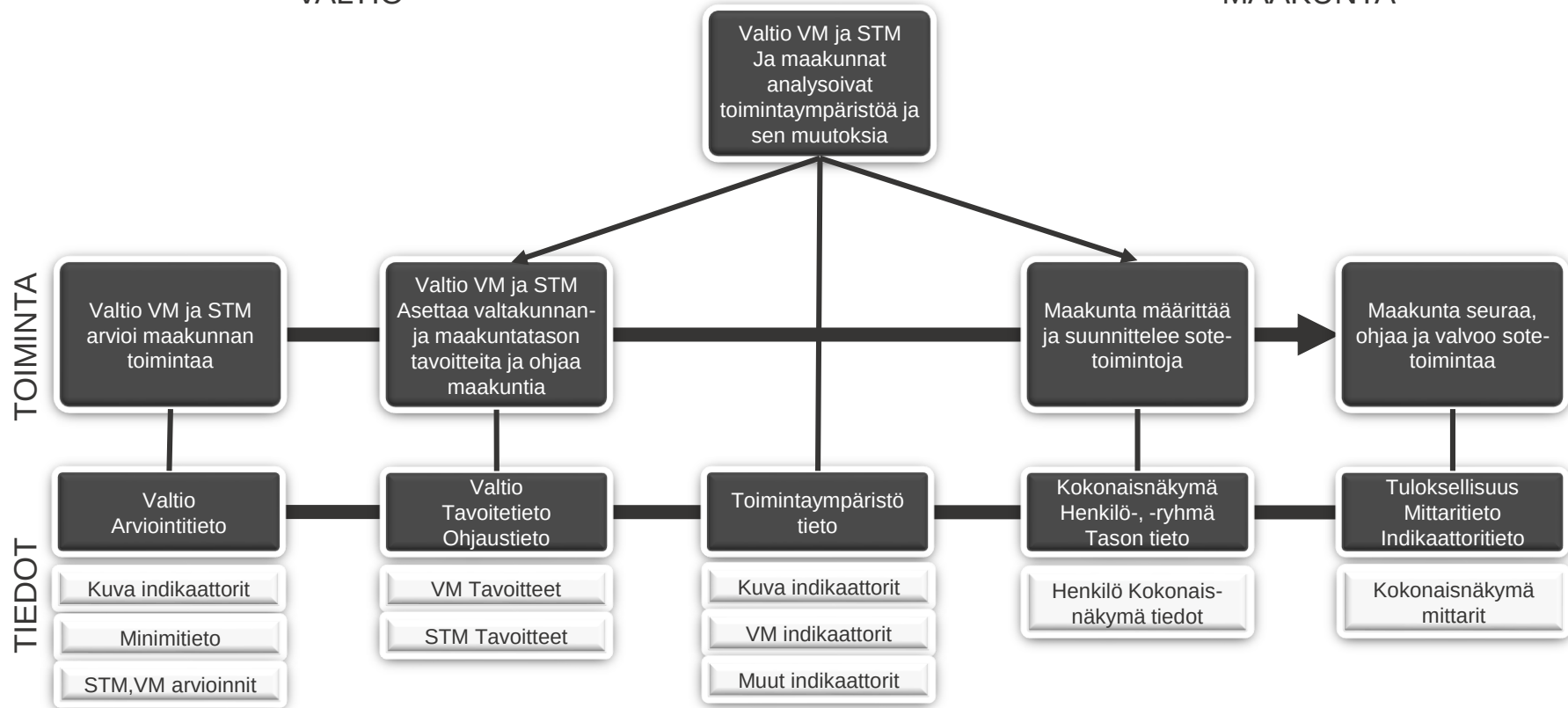
Näkökulmat/ Ulottuvuudet, joita indikaattorit ja mittarit kuvaavat, ja joihin ne kiinnittyvät

Tietotarpeiden jäsennys tuloksellisuuden näkökulmiin

TOIMIJANA JA TIEDON
TUOTTAJANA SEKÄ HYÖDYNTÄJÄNÄ
VALTIO

TOIMIJANA JA TIEDON
TUOTTAJANA SEKÄ HYÖDYNTÄJÄNÄ
MAAKUNTA

Maakuntajärjestäjän tietotarve ja tiedon kiinnittäminen dimensioihin ja niiden hierarkiatasolle

Tietotarve
Tietoryhmä

Tieto = Indikaattori, mittari,
(perusluku, muuttuja)

Näiden kautta linkki – rajapinta muihin
projekteihin

(Pää)Dimensiot, joissa tietoa tarvitaan / tuotetaan

Palvelu
Toiminta

Organisaatio

Alue
Lokaatio

Asiakas

Tiedontuotanto-
frekvenssi

Lähde
Tiedon tuottaja

Käyttö-ympäristö

JHSXXX
Palveluluokittelu

Palveluluokka

Tietopaketti
Palveluluokittelu

Tietopaketti

Toiminto

Palveluryhmä

Maakunnan oma
tuotteistus luokat

Tuotehierarkiat

Muu palvelu-
luokittelu

Konserni

Liikelaitos
Yritys

Liiketoiminta-
yksikkö

Palvelu-
yksikkö

Palvelu

Maakunta

Kunta

Alue-yksikkö

Toimipiste

Väestö

Potentiaalinen
asiakaskunta

Faktinen
asiakaskunta

Asiakasryhmä
Asiakassegmentti

Asiakas

Tiedontuotanto-
frekvenssi

Valtio

Maakunta järjestäjä

Maakunta
Tuottajat

Muut
tuottajat

Muu
toimija

Valtion järjestelmä

Maakunnan
TA/DW/BI

Maakunnan ODS

Maakunta
lähdejärjestelmä

Muu järjestelmä

VALTIOTASO

MAKU tehtävät
JHS Palveluiden luokittelu
Tietopakettiluokittelu
THL Palveluluokittelu
THL Suorite/TP luokittelu

Talouden arvio
Hyvinvoinnin ja terveyden arvio
Tuloksellisuuden arvio
Analyysi ja kehitystarpeet

TA-kehys

Resurssien allokointi kustannus-hyötymallilla

Sis. Kehittämisen suunnitelman
Toimintasuunnitelma
Talousarvio

Tuotteistetut palvelut
Asiakassegmentointi
Palveluiden tuotteistus
MAKU Palveluiden luokittelu

Palvelutarvearvio
Asiakastason tieto asiakasryhmätasolle
tarvearvio
Asiakassegmentointi
Palveluketjujen määrittäminen

Maku strategia
SoTe strategia
Hankintoja koskevat linjaukset
Vaikuttavuus-tavoitteet
Palvelulupaus
Kehittämisen syötteet
Tutkimus kehitys innovaatiotavoitteet

Talouden tilannekuva
Palvelujen kustannus ennustelaskenta
Asiakasmaksujen periaatteet
Resurssien allokointi

Palvelun myöntämisen kriteerit
Palvelutarjoonnan määrittäminen
Palvelutarjoonnan määrittäminen
Palveluneuvonnan ja asiakasohjausmallin määrittäminen
Toiminnan tiedoista Taloustietoihin

Markkinoiden kartoittaminen
Tuottajien/ palvelujen vertailu
Yhteistyö kuntien, makujen y. kanssa
Hankintastrategian ja -suunnitelman määrittäminen

Tuotannon ohjausmalliluonti
Palveluketjujen integrointi tuottajien ja palvelukäyttäjien kanssa
Tuottajien roolijat
Palvelujen tuotannon kriteerit
Korvausmallin määrittäminen
Ohjausmallin Mittareiden määrittelyt

Hankinnan suunnittelu
Palvelutuottajien ehdot
Palveluverkon suunnittelu
Hallintopäätös valinnanvapauden ehdoista
Hankinnan toteutus
Hankinta Sopimukset
Yhteiskehittäminen
Hankinnan käyttöönotto

Tuloksellisuuden seuranta
Palvelujen ja tuottajien ohjaaminen
Palvelujen valvonta

MAAKUNTAJÄRJESTÄJÄ

MAAKUNTALAISET

TUOTTAJAEKOSYSTEEMI

1

Palveluiden määrittely

2

Tuloksellisuuden arviointi

3

Palvelutarpeiden arviointi

4

Pitkän aikavälin tavoitteet ja kehittämisen toimenpiteet

5

Talouden reunaehtojen suunnittelu – resurssien selvittäminen

6

Toiminnan->talouden priorisointi ja suunnittelu, vuosittaiset -toimenpiteet

7

Palvelun tuottamistapojen (oma, ulkoinen) vertailu ja valinta

8

Palvelujen tuotantokriteerit ja ohjausmallit

9

Palvelutuotannon toiminnallistaminen

10

Tuotannon seuranta, ohjaus ja valvonta

Rahoituksen riittävyys Palvelukyky Tuloksellisuus Kokonaisnäkömään mittrarit

Kestävä talous

Johdon Talousraportti
Budjettiseuranta (meno-tulo) raportointi
Hinnoittelu ja kannattavuuslaskelmat
Kustannukset /Palvelu
Kustannusrakenne
- tuottajittain
- toimipisteittäin
- palveluittain
- asiakasryhmittäin
Yksikkökustannukset
- tuottajittain
- toimipisteittäin
- palveluittain

Taloudellisuus

Palvelukohtaiset kustannukset (€/palvelu)
Väestökustannukset (€/asukas)
Asiakaskustannukset (€/asiakas)
Suoritekustannukset (€/suorite)

Tuottavuus

Kokonais-tuottavuus	Tuottavuusindeksi
	Tuottavuusmuutos
Henkilötyö-tuottavuus	Tuottavuusindeksi
	Tuottavuusmuutos

Palvelukyky Saatavuus

Odotusaika / jonotusaika palveluun pääsyyn
Kulkumatka
Kulkuaika
Kulkuväline
Palveluiden aukioloajat
Palveluiden esteetön saanti
Informaatio ja neuvontapalveluiden toiminta
Ajanvarauspalveluiden toiminta
Ohjauspalveluiden toiminta
Ydinpalvelun läpimenoaika
Palveluketjun kapeikot
Asiakkaiden, palvelujen ja kustannusten osuudet eri palvelukanavissa (ohjaus/digit., fyysinen jne.)
Asiakkaiden, palvelujen ja kustannusten osuudet eri palvelukanavissa huomioiden vuoden ja vuorokauden rytmityksen aiheuttamat paineet.
Kuinka suuri osa väestöstä sijaitsee hyväksyttäväksi katsotulla etäisyydellä ja matkajalla lähimmästä vuorokauden ympäri
Kuinka suuri osa väestöstä on käyttänyt x-aikana jotain palvelua?

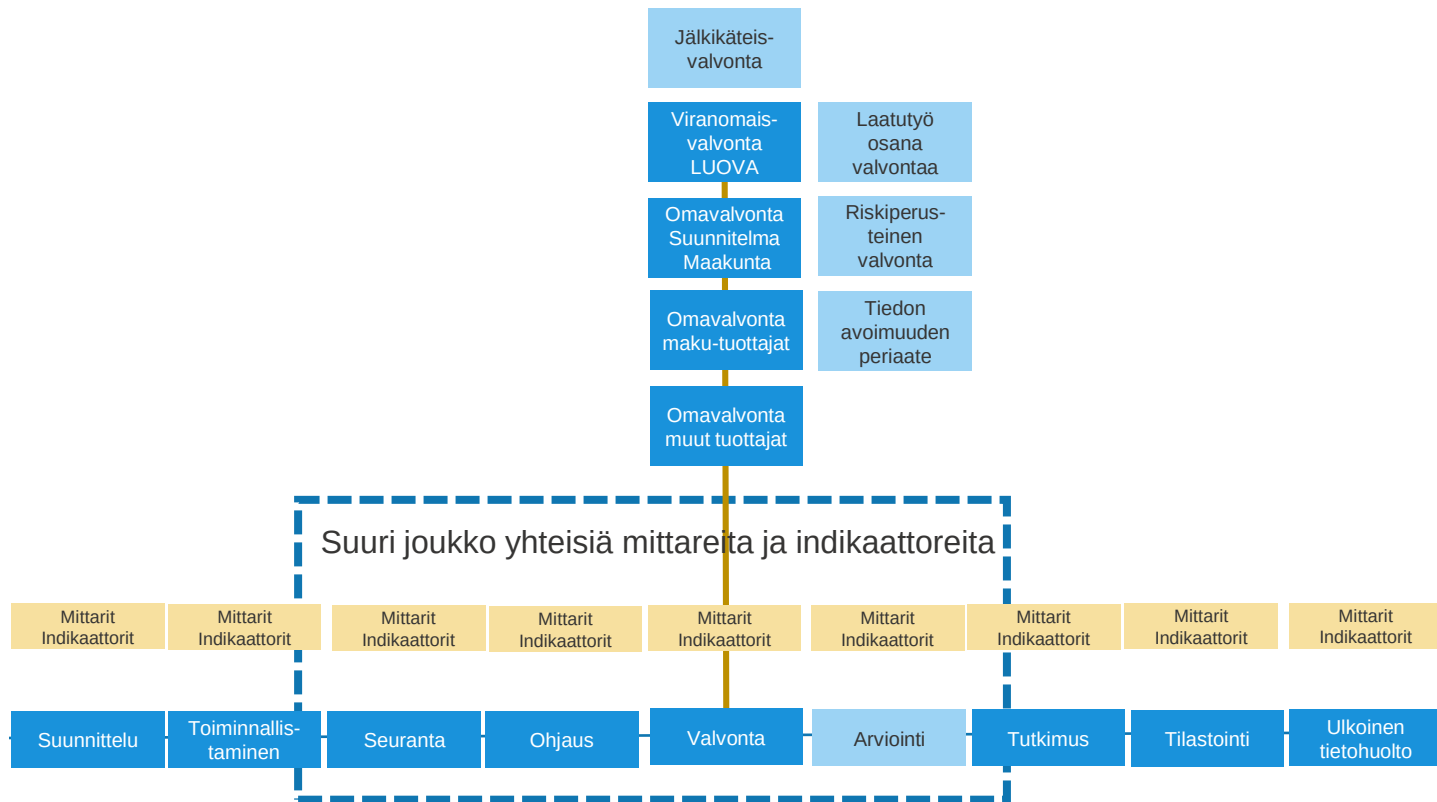
Asiakasymmärrys Palvelumäärä Palvelukokemus

Tuotettu palvelun määrä
Palvelukokemus
Asiakastyytyväisyys
Palvelupalaute
Kantelut, valitukset

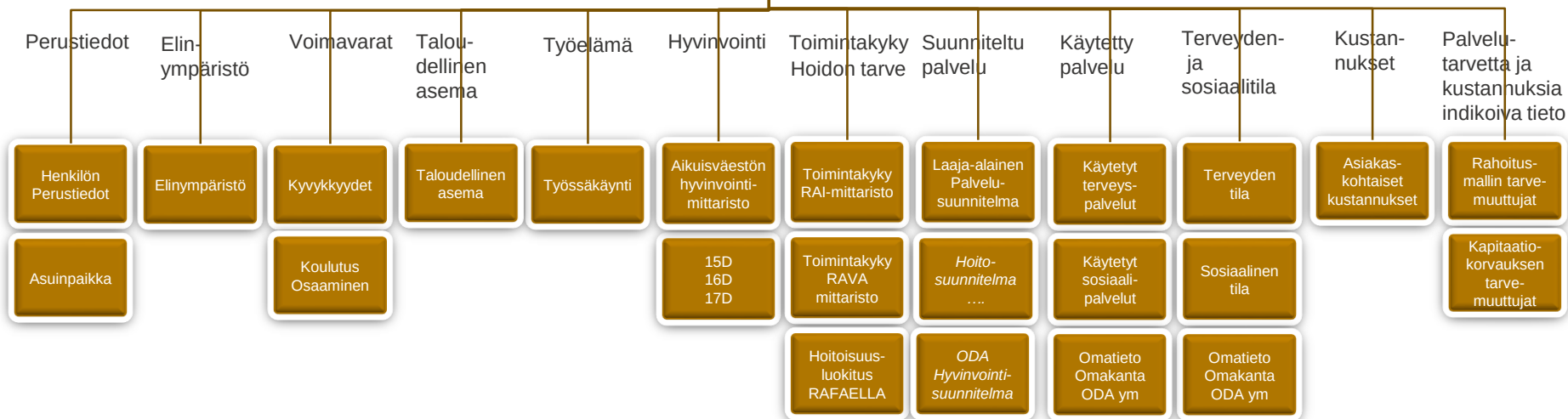
Tässä ovat järjestäjän kriittisimmät tietotarpeet

Maakunnan toiminnan valvontaympäristö

MAAKUNNAN KOKONAISNÄKYMÄ
HENKIÖÖN
/
HENKIÖ-RYHMÄÄN

Kiitos!

1. Uudet mittarit ja indikaattorit

Tähän uudet tarvittavat mittarit mm.

- Palvelukokemusmittarit,
  - nyt tietopaketeille määritetyt ja KUVA-asiakastyytyväisyysmittarit ovat sekalaisia. Tarvitaan kaikkia palveluita yhtenevästi mittaavat palvelukokemusmittarit [THL määritysprojektin mukaiset]
- Nyt määritetyt laatu ja vaikuttavuusmittarit määrittävät varsin heikosti palveluluokitteluhierarkian ylätasolla kokonaislaatua ja –vaikuttavuutta. Tuotosten laatua kuvaavia mittareita on hyvin vähän.
- Vaikuttavuusmittareissa tulisi päästä enemmän asiakasvaikutusta kuvaaviin mittareihin
- Kustannusvaikuttavuusmittarit puuttuvat tyystin. Nämä ovat välttämättömiä, jotta pystytään allokimaan resursseja palveluille ja suuntaamaan kehittämistoimintaa.
- Liitteessä 3 on kuvattu useita laatuun ja vaikuttavuuteen liittyviä tuotantoon ehdotettavia uusia mittareita.

1.1.1 Osoittavien mittareita täydentävien selittävien mittareiden määrittäminen

Järjestäjän tietomallinnusprojektissa suurin osa määritellyistä mittareista on osoittavia. Jotta järjestäjä pystyy ohjaamaan ja suunnittelemaan toimintoja on tarve jatkotyössä määrittää selittäviä mittareita. Selittävien mittareiden avulla löydetään kehittämiskohteet, selittää miksi jossain ei ole toimittu tuloksellisesti. Selittävä tieto löytyy myös osittain jalostetun tiedon tietorakenteesta porautumisen avulla.

2.2 Valtakunnantason indikaattori- ja mittarituotannon kehittäminen tukemaan maakuntien tarpeita

2.2.1 Valtio-ohjauksen tietopohjan laajentaminen

Valtio-ohjauksessa tietopohja syntyy suurelta osin arviointitoiminnon kautta sekä VM:ssä että STM:ssä.

Vuoden 2018 alkupuolella tehtyjen simulointien tietopohjaa tulee laajentaa niin, että ainakin kaikkien tehtäväkokonaisuuksien osalta pystytään tuottamaan riittävän luotettavaa tietoa maakuntien välisistä eroista (ja absoluuttinen geneerinen indikaattoriarvo),

- taloudellisuudesta (€/asukas),
- tuottavuudesta,
- palveluiden käytöstä,
- saatavuudesta,
- laadusta ja vaikuttavuudesta,
- asiakaslähtöisyydestä ja
- yhdenvertaisuudesta

MAAKUNNITTAIN	Kustannukset / asukas	Tuottavuus	Palveluiden käyttö	Saatavuus	Laatu, vaikuttavuus	Asiakas- lähtöisyys	Yhden- vertaisuus
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen							
Ennaltaehkäisevät palvelut							
Perusterveydenhuolto							
Mielenterveys- ja päihdepalvelut							
Erikoissairaanhoido							
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut							
Työikäisten sosiaalipalvelut							
Vammaispalvelu							
Ikäihmisten palvelut							

2.2.2 THL Kuva-indikaattoritiedon ja minimitietosisällön sekä yleisemmin ulkoisen arviointitoiminnon tuottaman indikaattori- ja mittaritiedon tuottaminen tukemaan maakuntien tietojohtamista.

Maakuntien tarve,

- Kuva-indikaattorit tuotetaan vuosineljännes tai kuukausi laskentajaksoilla,
- postinumerojaolla tai rKuva-indikaattorit vapaalla maakunnan määrittämällä aluejaolla, tai minimissään kiinteällä uudustoalueille [ruuduston koko+]

Tietomallinnusprojektin aikana on myös koottu ja kohdistettu KUVA- ja minimitietosisällön indi-kaattoreita tietopakettien palveluille liitteessä 3. Indikaattoreita on osin myös priorisoitu. Sa-moin niitä on jäsennetty kokonaisuuksiin ja hahmoteltu miten kokonaisuuden mittarisetistä voisi laskennallisesti tuottaa kokoomamittareita (summamuuttujia). Tämän implementointi vaa-tisi ensin ko summamuuttujien laskentasääntöjen määrittämisen ja validointiprosessin läpivie-mistä. Koottuja mittarisettejä voi käyttää myös suoraan ilman kokoomamittareiden muodosta-mista.

2.3 Mittari- ja indikaattoritiedon kohdentaminen palveluihin

Ainakin arvioinnin, valtio-ohjauksen, maakuntien keskinäisen vertailun (benchmarking) ja maakuntajärjestäjän maakunnan sisäisen suunnittelu- seuranta- ja ohjaustoiminnon tarpeisiin tulisi indikaattorit ja mittarit tuottaa mahdollisimman harvoin, erillisiin palveluluokittelun kohteisiin. Nyt työpöydällä on useita palveluluokitteluja, mm JHS-Palveluluokat, Tietopaketit (3 hierarkiatasoa), THL erilaiset palveluluokittelut (maakuntien sisäiset palveluluokittelut). Koska indikaattori- ja mittaritiedon tuottaminen kullekin eri luokittelulle vaatii aina omat resurssinsa, tulisi sopia käytettävistä luokitteluista, jotta tiedontuottamistaakka olisi kohtuullinen maakunnille. Konkreettisimmin tulee esille kustannuslaskennassa, kustannusten kohdistamisessa.

2.4 Mittareiden ja indikaattoreiden lähtötietojen kattavuuden ja laadun parantaminen

Tietojen kirjaamisen kehittäminen.

Ehdotus toimenpiteistä,

- THL tekee kunta/SHP-kohtaisen raportin maakunnille, jossa tärkeimpien HILMOX-tietojen kattavuus% (ja laatu jos saatavissa?)
- Em tieto lähetetään kuntiin/SHP:lle/maakunnille
- Kunnat/SHP:t/maakunnat määrittävät prosessit/toimenpiteet, joilla o tuleva tietojen kattavuus paranee tavoitetasoon
- Kun tietoallas toteutuu, siihen rakennetaan palvelu. jossa kunkin siirrettävän tietojoukon osalta tulee palautetieto ladattujen kriittisten tietojen kattavuudesta

3 Tarvittavien maakuntakonsernin ulkoisten tietojen saatavuuden kehittäminen

Suoran valinnan palveluissa maakuntakonsernin ulkoisten tuottajien palvelutieto tulisi saada mahdollisimman kattavasti maakunnan käyttöön. Vaihtoehtoina on,

- ladata käyntitieto (hyvin suppea) nykyisen seurantapalvelun tietosisällöstä [3],
- laajentaa seurantapalvelun tietosisältöä vastaamaan maakuntien tarpeita, ja ladata siitä tapahtumatieto [5],
- ladata tapahtumatieto HILMOsta ja KELA Potilasarkistosta rajapintojen kautta [6],
- jos THL ja KELA saavat loogisesti yhden tietoaaltaan, niin rajapinnan kautta ladataan tapahtumatason tieto. Tapahtumatason tieto tulee pystyä lataamaan siten, että maakunnat pystyvät omien potilas- ja asiakasrekisteriensä kautta yhdistämään ja vertailemaan tietoa oman tuotantonsa tiedon kanssa. Tiedon analysointi tapahtuu tietoaaltaassa, josta järjestäjä saa näkyviinsä vain omaa toimintaansa koskevia aggregaatio tietoja. [7],
- ladataan tieto ulkoisten tuottajien järjestelmistä (samoilla tiedoilla kuin mitä tuottavat THL:lle ja KELA:lle) [8]

→ Tulisiko päästä tapa 5 tai 7 mukaisiin ratkaisuihin

1 Sote ulkoisen tietohuollon rationointi

Nykytilassa sote palvelutuotannon tietojärjestelmistä irroitetaan ja välitetään osittain päällekkäisiä tietojoukkoja valtakunnantason tietovarantoihin (mm HILMOT, KANTA Potilasarkisto...). Näitä point-to-point tiedonvälitysyhteyksiä on erittäin suuri määrä. Tiedon validointi, konsolidointi ja harmonisointi tapahtuu valtakunnantason eri ympäristöissä.

Kun maakunta/ERva-tasolla on muodostumassa tietoallas-tietovarasto-raportointi/tiedon irrotuspalvelu ympäristöjä on myös näihin rakennettava tiedon validointi, konsolidointi ja harmonisointipalvelut.

Soten ulkoista tietohuoltoa voidaan rationoida rakentamalla pitkällä tähtäyksellä alla olevan kuvan mukainen ympäristö, jossa

- tiedon validointi, konsolidointi ja harmonisointitoiminnot tehdään vain kertaalleen maakuntien tietoallas-tietovarasto ympäristössä
- sote-tuottajien tieto välitetään vain kertaalleen ja yhdessä muodossa maakunta/Erva-tason tietoaltaaseen
- tiedonvälitys valtakunnantason tietovarantoihin tapahtuu maakunta/Erva tietovarastoympäristöön rakennetun ulkoisen tiedon irrotus- ja välityspalvelun kautta.
- vai hoituuko tiedonvälitys maakuntien ja valtiotason välillä muodostamalla tietoallaskokonaisuudesta yksi looginen kokonaisuus???

Kaikki Oulun kaupungin alle 18-vuotiaiden kustannukset 2016

Lasten ja nuorten toimintamenot 2016 (1000 €)					
	vihreä	keltainen	punainen	Yhteensä	€/asukas
Hyve ilman erikoissairaanhoitoa	12 836	29 557	35 895	78 288	1736
Erikoissairaanhoito		12 293	19 851	32 144	713
Hyvinvointipalvelut	12 836	41 850	55 746	110 432	2448
Hyvinvointipalvelut	11,6 %	37,9 %	50,5 %	100,0 %	
Sivistys- ja kulttuuripalvelut	337 333	32 487	942	370 762	8221
Sivistys- ja kulttuuripalvelut	91,0 %	8,8 %	0,3 %	100,0 %	
Yhteensä	350 169	74 336	56 688	481 194	10 669

Asukaskohtaisten kustannusten jakautuminen				
	€/asukas	€/asukas	€/asukas	€/asukas yht.
	7 764	1 648	1 257	10 669
	72,80 %	15,45 %	11,75 %	

Kaikki Oulun kaupungin alle 18-vuotiaiden palveluiden käytöstä aiheutuneet kustannukset yhteensä sekä asukaskohtaisesti (€/alle 18-v.), jaettuna organisaatioittain sekä lasten ja nuorten palvelutarpeiden vaativuuden mukaisesti väreihin. Mahdollistaa organisaatorajat ylittävän väestötason tavoite- ja resurssiohjauksen